

metropool regioamsterdam

Aan: College van Gedeputeerde Staten Noord Holland

Van: Samenwerkende gemeenten MRA-deelregio Zaanstreek-Waterland

Betreft: Concept zienswijze Zaanstreek-Waterland op Omgevingsvisie NH 2050

Datum: 18 juli 2018

Geacht college van Gedeputeerde Staten,

Met belangstelling hebben wij, de acht gemeenten in de MRA-deelregio Zaanstreek-Waterland, kennisgenomen van de Ontwerp Omgevingsvisie NH 2050.

In samenwerking met de Omgevingsdienst IJmond en Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland brengen wij graag gezamenlijk een zienswijze in op het betreffende document.

Algemeen

Allereerst willen we u complimenteren over het gelopen proces.

Het proces bestond uit logische stappen en veelvuldig is er de mogelijkheid geboden aan partijen om mee te denken. Deze open en interactieve houding over proces en inhoud tijdens het opstellen van de Omgevingsvisie hebben we gewaardeerd. Een voorbeeld daarvan is het delen en bespreken van een zogenaamde 50% versie van de Omgevingsvisie.

We verwachten dat deze manier van samenwerken aan beleid en regelgeving ook in de nabije toekomst wordt voortgezet. We denken dan met name aan het proces van opstellen van de *omgevingsverordening* van de provincie. We helpen graag mee om daarin de uitgangspunten 'lokaal wat kan, regionaal wat moet' en 'terughoudendheid bij het opstellen van regels' tot hun recht te laten komen.

Wij vragen aandacht voor de toegankelijkheid van de Omgevingsvisie in kaartbeeld, structuur en schrijfstijl. Bij het lezen van de Omgevingsvisie valt op dat de wijze waarop het is opgesteld en gebruikte schrijfstijl vooral gericht is op de 'professional'. Hoewel begrijpelijk vinden we dat jammer. De Omgevingsvisie is van en voor alle bewoners, ondernemers, raadsleden en bestuurders in Noord-Holland. De manier waarop de Omgevingsvisie nu is vormgegeven biedt geen optimale toegankelijkheid voor iedereen.

Daarnaast is het kaartmateriaal onduidelijk en lijkt op punten niet overeen te komen met wat er in de tekst te lezen valt. De gebruikte kleuren en de grote hoeveelheid informatie die op de kaarten getracht is weer te geven zorgen soms voor weinig heldere en leesbare kaarten.

Inhoudelijk

De deelregio Zaanstreek Waterland onderschrijft de ambities van de provincie Noord Holland.

De benoemde ambities in de Omgevingsvisie zijn stevig, vooral op het gebied van gezondheid, veiligheid en klimaat. De gemeenten in Zaanstreek-Waterland delen deze ambitie om onze leefomgevingskwaliteit te behouden en te versterken, maar realiseren zich ook dat het waarmaken van die ambities nog heel wat inspanning vraagt van ons allemaal. Ook hierbij hopen we dat we de opgaven waar we voor staan als samenwerkende partners kunnen oppakken.

De Omgevingsvisie NH 2050 geeft nog onvoldoende duidelijkheid over hoe we dat met elkaar moeten doen en wie daarin welke verantwoordelijkheid en rol neemt of krijgt.

Hieronder gaan we in op de verschillende onderdelen van de visie, namelijk:

- de twee basisrandvoorwaarden;
- de vier generieke ontwikkelprincipes;
- de vijf bewegingen van Noord-Holland.

Veel wat hierin naar voren komt is herkenbaar. Niet verwonderlijk aangezien in de Omgevingsvisie bestaande beleidslijnen relevant voor de fysieke leefomgeving bij elkaar worden gebracht en integraal afgestemd. Daarin is de spanning tussen al die belangen nog wel voelbaar.

De twee basisrandvoorwaarden

1. *Overall wordt voldaan aan de wettelijke basiskwaliteit voor een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, plant en dier.*

Voldoen aan het wettelijk minimum met betrekking tot de basiskwaliteit van onze leefomgeving is wat ons betreft evident. In uw ambities geeft u aan dat u daarin liefst nog een stapje verder wilt gaan. Voor die plus op de basiskwaliteit verwachten we dat gemeenten daarin aan zet zijn en hun eigen lokale afwegingsruimte daarvoor mogen/ kunnen inzetten. Natuurlijk blijven we daarover graag in gesprek met de provincie waar de kansen liggen.

2. *Alle nieuwe ruimtelijke (her)ontwikkelingen doorlopen een klimaatstresstest.*

Deze randvoorwaarde met betrekking tot klimaat is in beginsel een goed uitgangspunt, maar de wijze waarop de randvoorwaarde om dat te bereiken is geformuleerd komt vreemd op ons over. Een klimaatstresstest is namelijk een middel met strikte kaders, en vereist geen integrale 'visie' en creativiteit van de ontwikkelaar. Wat ons betreft moet de randvoorwaarde zijn dat klimaateffecten bij nieuwe (her)ontwikkelingen aantoonbaar afgewogen worden. Een stresstest hoeft daarvoor niet het enige instrument te zijn. Een andere bedenking is het feit dat deze randvoorwaarde voor alle nieuwe (her)ontwikkelingen geldt. We vragen ons af of dat wel werkbaar en proportioneel is. Hoe verhoudt zich dit tot een doelstelling van de Omgevingswet, namelijk de vermindering van onderzoekslasten? Wij verzoeken u om een maatwerkregeling op te stellen, waarin duidelijkheid wordt gegeven wanneer dit middel wel en niet wordt toegepast.

De vier generieke ontwikkelprincipes

1. *Ontwikkelingen en beheer zijn passend bij de waarden, de karakteristiek en het draagvermogen van het landschap.*

Dit ontwikkelprincipe sluit in hoofdlijn aan op doelstellingen en ambities van de deelregio Zaanstreek-Waterland, maar roept ook een aantal vragen op. Wie bepaalt wat het draagvermogen van het landschap is en hoe verhoudt dit zich tot het binnenstedelijk draagvermogen? Wat te doen met de benodigde ruimte voor de opwekking van energie? Wat zijn daarvoor de criteria? In hoeverre hebben gemeenten hierin eigen lokale afwegingsruimte? Dit raakt de urgente regionale woningbouwopgave alsmede discussies over bouwen in bijvoorbeeld dorpslinten en stadsranden. Veel gemeenten hebben daarvoor al lokale beleidslijnen opgesteld. Zijn/ blijven die specifieke lokale beleidskaders leidend? Juist bij dit ontwikkelprincipe willen wij graag opgave- en gebiedsgericht in gesprek gaan met de provincie om de beste ontwikkelrichtingen voor gebieden te formuleren.

2. *Nieuwe ontwikkelingen zijn zo veel mogelijk natuurinclusief.*

Natuurinclusief bouwen en ontwikkelen is een goed streven, maar hoe verhoudt zich dit met andere belangen zoals de groei van de economie en de integrale afweging hierover. Gaat natuurinclusief altijd voor? Hierover is een nader gesprek nodig. Dit ligt op het snijvlak regionale en lokale afwegingen en belangen en de lokale afwegingsruimte van gemeenten..

3. *Nieuwe ruimtelijk-economische ontwikkelingen worden zo veel mogelijk ruimtelijk geclusterd op locaties nabij OV-, weg-, energie- en data-knooppunten.*

Ruimtelijke clusteren is voortzetten van bestaand beleid en logisch gedacht vanuit de wens om het landschap zoveel mogelijk vrij te houden van bouwontwikkelingen. Dit kan een behoorlijke spanning opleveren met ambities met betrekking tot de leefomgevingskwaliteit en dan met name binnenstedelijk. Verdichten en clusteren levert een extra opgave met betrekking tot bijvoorbeeld klimaatadaptatie, natuurinclusief bouwen en mobiliteit. Daarbij vereist het aanzienlijke investeringen in onze deelregio. Hoe gaan we dat samen doen?

4. *Bij nieuwe ontwikkelingen worden de effecten op de ondergrond meegewogen.*

De effecten van bepaalde ruimtelijke keuzes op de ondergrond meewegen is noodzakelijk. Provincie neemt hierin duidelijk een verantwoordelijkheid vooral wat betreft de drinkwaterkwaliteit. Ook dit ontwikkelprincipe roept bij ons vragen op over wat dit betekent voor gemeenten (bijvoorbeeld onderzoeklasten) en de onderlinge rolverdeling. Wat wordt bedoeld met 'nieuwe vormen van afstemming en samenwerking'?

De vijf bewegingen van Noord-Holland

Dynamisch schiereiland, benutten van de unieke ligging

Deze beweging zet sterk in op de bestaande kwaliteiten en de verbetering van ecologische waarden. Zorgen voor een robuust, klimaatbestendig ecosysteem moet veranderingen en ontwikkelingen kunnen 'opvangen'.

Vanuit Zaanstreek-Waterland wordt dit onderschreven, maar we vragen bij deze beweging ook aandacht voor een sterkere verbinding met de klimaatopgaven, het verbeteren van OV-verbindingen in oost-westrichting en de OV-bereikbaarheid van de kusten. Daarnaast missen we de mogelijkheid dat er in de toekomst ruimte gezocht moet worden voor 'Schiphol op zee'.

Deze beweging wordt verder uitgewerkt in een integraal programma voor de drie kusten door middel van co-creatie. Hoe dat precies wordt vormgegeven is ons nog niet duidelijk, maar we worden graag uitgenodigd om dit samen op te pakken.

Metropool in ontwikkeling, vergroten agglomeratiekracht door het ontwikkelen van een samenhangend metropolitaan systeem.

Zaanstreek-Waterland is positief over de goede en sterke verankering van de metropoolregio in de Omgevingsvisie van de provincie. De ambities van de Metropoolregio Amsterdam zijn hierin herkenbaar. In dit licht benadrukken wij de urgentie van de regionale woningbouwopgave.

We hechten eraan daarbij te duiden dat de totale woningbouwopgave van onze regio niet kan worden gehaald als alleen binnenstedelijk kan worden gebouwd. Wij - in onze hoedanigheid van individuele gemeenten, van regio Zaanstreek-Waterland en van MRA-deelnemers - moeten samen met de provincie bekijken waar die buitenstedelijke bebouwing dan wenselijk is. Dat vergt zorgvuldige afwegingen en zal niet eenvoudig zijn, maar biedt ook kansen zoals een nieuwe complementariteit van 'rood' voor de verbetering en behoud van 'groen' en de realisatie van passende woonmilieus. Die afwegingen zullen moeten worden gemaakt in de fase waarin gebiedsgericht ontwikkelrichtingen worden bepaald, zoals genoemd bij Ontwikkelprincipe 1.

Uit de visie blijkt onvoldoende duidelijk of bestaande afspraken met betrekking tot uitleglocaties geldend blijven of dat er een aantal locaties buiten de kaders gaan vallen. Een voorbeeld daarvan is de 'Pilot op Waterland'.

Het zoveel mogelijk binnenstedelijk bouwen als uitgangspunt komt ook terug in de MRA Agenda en wordt dan ook onderschreven. Daarbij is nog wel een kanttekening te maken: binnendorpelijk bouwen is niet altijd mogelijk, maar voor de leefbaarheid is meer woningen toevoegen wel nodig. Is daar binnen deze visie dan nog wel ruimte voor?

Opvallend is verder het uitgangspunt dat regionaal verkeer voor interregionaal verkeer gaat. Dat roept de vraag op of dit uitgangspunt gaat schuren met de Nationale Omgevingsvisie en vereist een adequate afweging in verband met de economische gevolgen ten noorden van het Noorzeekanaal. De waarde van het zgn. metropolitane landschap voor Noord-Holland en de MRA in het bijzonder is natuurlijk overduidelijk. Onze ambities sluiten op dit punt op elkaar aan en we werken graag samen met de provincie verder uit hoe we die gaan realiseren.

De ontwikkeling van Schiphol blijft een punt van aandacht en levert spanning op tussen groei van vliegverkeer enerzijds en woningbouw anderzijds. Goed is de erkenning in de visie dat het soms nodig is om iets meer geluidsoverlast te accepteren bij woningbouwontwikkelingen. Dit biedt wellicht meer lokale afwegingsruimte, maar we vragen ons af of hoe dat zich verhoudt met eerdere randvoorwaarden en, ontwikkelprincipes alsmede de voornemens van de provincie o.g.v. gezondheid. We zien het gevaar van tegengestelde belangen waarin in de visie nog geen duidelijke afwegingen zijn gemaakt. Ook hierbij denken we graag mee om daar duidelijkheid in te krijgen.

Sterke kernen, sterke regio's.

Positief dat er aandacht is voor de leefbaarheid van kernen in de verschillende delen van Noord-Holland. Wat ons betreft gaat het niet alleen over zorgen voor bereikbaarheid van voorzieningen maar ook over werkgelegenheid.

Daarnaast vragen we om niet alleen de focus te leggen op de huidige vraag en functies maar ook te kijken naar de gewenste en/ of noodzakelijke toekomstige ontwikkelingen zoals de verduurzaming en wat daarvoor nodig is. We denken hier bijvoorbeeld aan distributiepunten voor online bezorgdiensten. In de beschrijving van deze beweging worden termen gebruikt die niet duidelijk zijn zoals bijvoorbeeld *basisbereikbaarheid* van de kleine kernen en de term *groenstedelijke* kernen.

Zaanstreek-Waterland is positief over het feit dat de provincie vooral voor de regio's zelf een rol ziet om hiervoor visies te ontwikkelen en wij gaan er van uit dat het juridisch instrumentarium daarvoor ook voldoende ruimte biedt.

Nieuwe energie, economische kansen benutten van energietransitie.

De energietransitie krijgt een stevige basis in deze Omgevingsvisie en dat is noodzakelijk.

We realiseren ons dat de energietransitie vaak een kwestie van maatwerk per gebied is, maar de vertaling van het noodzakelijke ruimtebeslag en de bijkomende veiligheidsaspecten naar de lokale Omgevingsvisies vereist meer concretisering en duidelijkheid dan nu geboden in de visie.

We vinden het belangrijk dat er ruimte is voor kleinschalige lokale initiatieven en experimenten. Dat in gedachten houdend vragen we ons af of de huidige beleidslijnen met betrekking tot duurzame energie van de provincie Noord-Holland gehandhaafd blijven of dat er ruimte is tot aanpassingen gericht op de lokale situatie en opgaven langs de lijn 'gebied en gebruiker centraal'. Wij stellen vast dat het huidige beleid niet voldoende ruimte geeft om de hier benodigde energie op te wekken en zodoende de transitie te realiseren.

Het Noordzeekanaalgebied heeft een zeer complexe opgave om de energietransitie, de economische ontwikkeling, de woningbouwopgaven en de milieubelasting integraal af te stemmen. Dat vraagt soms om experimenten en afwegingsruimte van de betrokken partijen in dit gebied.

De borging van het uitgangspunt 'gebied en gebruiker centraal' is daarbij essentieel.

Natuurlijk en vitaal landelijke omgeving, Vergroten van biodiversiteit en ontwikkelen van een economisch duurzame agrifoodsector.

Voor Zaanstreek-Waterland is de notie dat *het landgebruik meer in evenwicht moet komen met het benodigde waterpeil* bijzonder relevant. De constatering dat, dat kan betekenen dat aard en invulling van bestaande natuur- en landbouwgebieden kan veranderen als dat nodig is om de opgaven en problemen op te kunnen lossen, biedt volgens ons de ruimte om samen met de provincie gebieds- en opgavegericht te werken aan ons landschap. Daarbij is toekomstbestendigheid een leidend principe. Transformatie van bedrijfs- en agrarische bebouwing in het landelijk gebied moet dan ook mogelijk zijn waarbij het belangrijk is dat er evenwicht gezocht wordt tussen de mogelijkheden en functies die worden 'opgegeven' en wat er voor in de plaats mag komen.

Uit de visie blijkt dat de opgaven in het landschap vooral via programma's wordt uitgewerkt en dat gemeenten en provincie hierin elkaars partners zijn. Gezien het feit dat programma's zelfbindend zijn, zijn wij nieuwsgierig wat dit precies inhoudt en hoe dit hun doorwerking krijgt naar andere stakeholders zoals bewoners, bedrijven en andere overheden. Welke instrumenten heeft u dan voor ogen?

De effecten van de verdergaande toeristische en recreatieve ontwikkelingen en de effecten daarvan op het landschap en vitale infrastructuur mogen steviger uitgewerkt worden. Hoe de economische waarde van toerisme en recreatie zich verhoudt tot natuurinclusief ontwikkelen en de opgaven die onder deze beweging benoemd worden moet duidelijk worden in de Omgevingsvisie. Dat is wat ons betreft nog onvoldoende afgewogen.

Samenvattend

De inhoudelijke ambities en onderwerpen van de visie zijn herkenbaar en worden grotendeels gedeeld. Toch denken we dat de visie nog niet klaar is. De Omgevingsvisie geeft nog onvoldoende duidelijkheid en afbakening over de mogelijkheden voor een integrale en lokale afweging van belangen en waarden. Daarnaast heeft de manier waarop de ambities en doelstellingen gerealiseerd gaan worden en hoe de verschillende rollen en verantwoordelijkheden daarin een plaats krijgen nog verdere uitwerking nodig. De regio Zaanstreek-Waterland is zowel ambtelijk als bestuurlijk bereid hieraan als volwaardig partner een bijdrage te leveren.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Wij zien uit naar uw reactie, de nadere uitwerking van de Omgevingsvisie en de samenwerking.

Namens de samenwerkende gemeenten & organisaties in Zaanstreek-Waterland,

Met vriendelijke groet,

Thijs Kroese

Trekker Portefeuillehoudersoverleg Ruimte Zaanstreek-Waterland